
Příběh C&K Vocalu

„Jiní staví chatu, vy stavíte katedrálu.“

Bohuslav Ondráček

V hloubi 60. let se na vojenském útvaru v Bruntále seznámili devatenáctiletý Ladislav Kantor a jednadvacetiletý Jiří Cerha. Psal se rok 1964 a na české scéně vznikalo jedno divadlo malých forem za druhým. Oba ctitelé Semaforu, Rokoka nebo Reduty společně vytvořili svůj vlastní pořad přejatých povídek, písniček a scének. Chytilo je to a pokračovali v tom i po návratu z vojny. Jak ubíhal čas, tříbily se myšlenky, a někdy v osmašedesátém začali skládat i vlastní věci. Příběh skupiny komentuje zakladatel Jiří Cerha.

TEXT: JOSEF VLČEK

Málokdo ví, že začátky C&K Vocalu byly spojeny s folkem. Svě první ocenění získal na pražském festivalu folk songu v roce 1971 za píseň Zpráva o kamarádství některých mých známých, a pak dokonce vystoupil na Portě. „Já jsem zpíval rokenoly a spirituály na české texty svého spolužáka Sváti Karáska. Ještě žádná autorská tvorba. K tomu jsme se na vojně jmenovali Hulikašrot – HUdebně LIterární KABaret Školní ROTy. Nikdo nevěděl, co zpívat, ani Láďa. Jenže spirituály už zpíval Kvintet a byl slavný. Tak Láďa zkusil napsat text a já jsem napsal muziku. Tak vznikla Zpráva o kamarádství některých mých známých. Potom Vteřiny a další a v roce 1971 jsme to zpívali na festivalu Folk Song.“

Zrodil se základ C&K Vocalu, kapely, která na další desetiletí výrazně ovlivnila českou scénu art rocku.

Od jara 1972 si říkali C&K, slovo Vocal přidal o několik měsíců později režisér Ciesler. „Ono to zase tak jednoduché nebylo, jelikož se jednalo o rok 1972, kdy jsme v pražském divadle Ateliér ve Spálené ulici hráli naše první představení Čas her,“ dává k dobrému historku z těch let Jiří Cerha. „Tehdy jsme se ještě jmenovali CK Vocal. Protože CK se sou-druhům nelíbilo, dostal tehdejší ředitel divadla Josef Mára rozkaz, že buď se přejmenujeme, nebo že jsme dohráli. Inu, Josef přišel za námi, že vymyslel fin-tu, že když jsem Cerha a Láďa je Kantor, že tam šoupneme &, a je to. Chlapcům to stačilo, i když my jsme to vždycky tak mysleli.“

C&K VOCAL ROZBOUŘIL VLNY

Když se podíváme na tvorbu souboru, tak i přesto, že dál už na folkové scéně

nepůsobili, nebylo to nepřirozené spojení. Petr Dorůžka to v jedné z prvních recenzí jejich tvorby napsal více než výstižně: „Tvorba C&K Vocalu je případ dost specifický, bez návaznosti na nějaké vzory, stojí vlastně mimo všechny kategorie, ale přitom s mnoha žánry nějak souvisí.“

Cerha s Kantorem přišli s neobvyklou koncepcí vokální rockové hudby. V duchu tehdejší filozofie experimentální rockové hudby a písničkářské scény vytvořili svou vlastní představu spojení rocku a vážné hudby, poezie a divadla, angličtiny a slovanské jazykové kultury. Byla to i na svou dobu velmi ambiciózní koncepce, a není divu, že v rodící se kapale se v průběhu let 1968 až 1969 údajně vystřídalo sedmadvacet zpěváků, než se sestava ustálila na sextetu, jehož členy byli kromě Cerhy a Kantora ještě dvě altistky Helena Arnetová a Milena

Červená, sopranistka Zdena Adamová a brilantní tenor Luboš Pospíšil, kterého – jak se rád hledbal Ladislav Kantor – objevili v nějaké příšerné kutnohorské kapele.

Originalita souboru byla tak zřejmá, že ani v tehdejších poměrech neměl zpěvácký tým problémy s profesionalizací. Na druhé straně byla výlučnost C&K Vocalu tak silná, že muzikantům nedovolovala jiné hudební aktivity než v rámci C&K Vocalu. Ladislav Kantor, který se stal mluvčím souboru, tehdy šokoval většinu českého showbyznysu, když odmítl to, co bylo v té době naprosto obvyklé: „Nechceme se zásadně bránit práci v doprovodných sborech, kdyby nám však studiové a festivalové závazky měly omezovat zkoušky, a tím i vlastní vývoj, budeme odmítat. Jakmile se jednou zavedete jako doprovod, už vám nikdo nikdy neuvěří, že dokážete zpívat, dejme tomu, jazz,“ prohlásil tehdy v časopise Melodie. A o něco později to podtrhl slovy: „Nechceme-li být kvalifikováni jako zábavné umění devátého řádu, musíme začít u sebe.“

I když to znělo jako manifest hudební sekty, řešení se našlo. C&K Vocal dostal nabídku ze Semaforu. Soubor Jiřího Suchého byl jediným možným angažmá, které striktní přístup C&K Vocalu dokázalo akceptovat, a stejně tak byl spokojený Semafor: „Když jsme přišli na konkurz a zazpívali, Ferda Havlík zajásal, jak swingujeme, a hned nás vzal do Kytice, jen jsme museli praštit se zaměstnáními. Tam jsme se všichni museli naučit profesionálnímu přístupu k práci v divadle.“ Kromě Kytice tam šestice vystupovala v tehdy nejoblíbenějších semaforových pořadech Nocturné a Zuzana v lázni. V roce 1973 k nim přibyl speciální pořad s Jiřím Suchým v divadle Ateliér.

CO TEHDY C&K VOCAL HRÁL?

C&K Vocal byl dítětem hudebních názorů 60. let. Rock byl vnímán jako nová forma umění. To, co byl v 19. století básník, měl být v dalším období muzikant. Píseň měla být zhudebněná báseň a Paul Simon, Jim Morrison nebo John Lennon dokazovali, že to jde. Co se týče hudby, všechno bylo možné. No Borders!

Původní sestava C&K Vocalu, foto: archiv Josefa Maršíka

A tak hrál C&K Vocal něco z muzikálu Hair, Pilgrim od Uriah Heep, Because od Beatles nebo Chorovod od polského skladatele Marka Grechuty. Grechutův soubor Anawa byl v té době možná nejbližší snahám C&K Vocalu. Jiří Cerha začal zhudebněovat původní básně i překlady svých oblíbených básníků, ale nejdůležitější část repertoáru tvořily původní kompozice Cerhy a Kantora. Kantor se v té době začal projevoval jako talentovaný textař, možná spíše básník. Autor si vzpomíná na zaujaté diskuse, které s Kantorem vedl o Waltu Whitmanovi a Františku Halasovi. „Nexistuje nesrozumitelné,“ zvedal prst v bistříčku v Jungmannově ulici, když byla řeč o Vladimíru Holanovi. „To jen naše fantazie ještě nedosáhla do jeho světů.“

VELKÝ TRIPTYCH

„Diváci oceňují to, že nejsou podceňováni. Snad cítí, že se nechceme předvádět my, ale že jde pouze o věc samu: o Halase, Corbiéra, Cerhovu hudbu, moje texty,“ napsal Kantor předtím, než se soubor pustil do práce na první desce. Vznikla na základě jejich prvního koncertního programu Čas her. Měla shrnovat to

nejlepší z první fáze existence souboru. I tady soubor narážel na potíže s tehdejšími představiteli státní kulturní politiky. Debut C&K Vocalu málem nevyšel. „Deska Generace, nahraná a smíchaná v roce 1974, ležela až do roku 1976 pohozená na zemi ve studiu s tím, že tohle přece nikdy nemůže vyjít. Tam ji našel Láďa už připravenou na vyhození, když celé dva roky předtím v Supraphonu poslouchal pohádky, jak už vyjde nebo jak se ztratila,“ vzpomíná Jiří Cerha. V tom roce si ji vzal na starost Leo Jehne, slušný člověk, hudební kritik, obdivovatel C&K Vocalu a redaktor vývozního nakladatelství Artia, a dostal věci do pohybu. „Nazpívali jsme pro Artii anglickou verzi a do roka byla k dostání v celé Evropě. Pak teprve vyšla její matka v Čechách.“

I tak Kantor později vyprávěl, že se s textovou komisí rval doslova o každý verš. Často mu v soukromí někdo vyčítal, že se na ně nevykašle.

Dlouho potom, v roce 1983, kdy základy trpěla už celá hudební scéna, Kantor všem takovým pochybovačům důrazně odpověděl: „Copak umělecky přežiješ lehce, neboť umění nepatří mezi potraviny. Vždycky se můžeš schovat do sklepa, hrát si na zneuznaného a nadávat. Tahle póza nás ale nebvila. Mnohem

→

těžší a smysluplnější je do toho ringu vlézt. To jsme udělali a tuhle hru chceme hrát.“

Debut C&K Vocalu Generace se stal jednou z nejvýznamnějších desek v historii českého rocku. Nebo popu. Nebo klasiky. Získal cenu Melodie za rok 1977, která v té době znamenala zhruba to, co dnes Andělé.

Generace hippies, na jejíž tvorbu C&K Vocal navazoval, první generace mladých narozená po druhé světové válce, byla nabitá optimismem, že přebírá chod světa do svých rukou a podle svého změní svět. Proto ten patos, který vnímáme nejen ze slov titulní písně:

„Kdo je nám blízký, ten možná ocení, že se chceme vyhnout cestám, který jsou všem známý.“

Pokud si mladší posluchači nedovedou představit tehdejší dobu a rostoucí tření mezi mladou generací a partajníky, kteří se dostali k moci po roce 1968, Cerha to říká výstižně: „Generace je dodnes výpověď o naší generaci a tehdejší době, o tom, jak situace ve společnosti lámala charaktery.“

Ohlas Generace nalil souboru do žil spoustu energie. Lídři souboru se chtěli pustit do hudebního pořadu tu podle Zweigovy knihy Hvězdné hodiny lidstva, tu podle povídek Raye Bradburyho. Kantor v časopise Melodie mluvil o rockové opeře, kde by vedle C&K Vocalu vystupovalo dalších osmnáct lidí. Z toho se splnilo jen málo. Nicméně, čtyřicetitisícový, okamžitě rozebraný náklad získal C&K Vocalu nový okruh publika, čímž se zlepšily jeho existenční možnosti. Skupina našla i nové působiště – Branické divadlo –, v němž několik let pravidelně koncertovala.

Trvalo osm let, než se C&K Vocal dostal k natáčení druhé desky. Jmenovala se Balada o Zemi a obsahovala to nejlepší ze tří komponovaných pořadů, které šestice po vzniku Generace realizovala. V té době už C&K Vocal vystupoval bez své hlavní hvězdy Luboše Pospíšila: „Luboš vždycky toužil po vlastní živé kapele a naše problematické texty mu nikdy nesešly, i když je krásně zpíval. Když se mu podařilo postavit vlastní kapelu, v dobrém jsme se rozešli a na několika projektech jsme spolu zpívali. I na naše

Trvalo osm let, než se C&K Vocal dostal k natáčení druhé desky. Jmenovala se Balada o Zemi a obsahovala to nejlepší ze tří komponovaných pořadů, které šestice po vzniku Generace realizovala.

výroční koncerty přijel a zazpíval. Nemyslím, že by nás jeho odchod nějak ovlivnil.“ Luboš nahradil Jiří Šlupka Svěrák a jeho zajímavý hlas dal nahrávkám nový rozměr.

Kromě mnohaslovných Kantorových textů obsahovala Balada o Zemi více než desetiminutové zhudebnění Halasovy zásadní básně A co básník a dvě perly z Villonovy poezie. Hodně se přitom opíralo o aranžmá Oty Petřiny, který se svou kytarou vytvořil jedno ze svých nejlepších děl.

Možná že to nebyla tak úderná deska jako Generace, ale směřovala k tomu, co bylo C&K Vocalu nejbližší, ke zhudebnění původní nebo přejeté poezie. Kantor jako mluvčí kapely dokonce přišel s termínem „verš rock“, který měl definovat, o co souboru šlo.

Na podzim roku 1989 vydal C&K Vocal své třetí české album Causa Krysař. Potkal je stejný osud jako ve stejnou dobu vydané album Jana Buriana Hodina duchů. Nepochybně proto, že společnost měla v té době už úplně jiné starosti a události předbíhaly dlouhé výrobní lhůty v Loděnicích a hlavně v Severočeských tiskárnách, kde se na vinyly tiskly obaly.

Obdobníkům a okruhu největších

fandů C&K Vocalu ale nový opus bojovné kapely uniknout nemohl. Velkolepě pojatá druhá strana desky, oratorium Cesta světla, přivedla především zaryté příznivce českého art rocku k nadšení. Jiří Černý ho ve své recenzi přirovnal k Atlantidě Hany a Petra Ulrychových, která v té době, nikdy nevydána, stále ještě ležela v archivu Supraphonu: „Tuzemský rock zde má dílo podobné mravní síly, i tentokrát výsostně české s názvuky až foersterovskými a jeremiášovskými... Kantorova rocková básnivost se místy vzpíná až ke své vědomé březinovské inspiraci.“

Poslední, co vyšlo před listopadovými událostmi, byl singl Bezmoc za Johnem Lennonem / Vo co de. To už byla kapela v plném nasazení na jiném poli.

C&K VOCAL SAMETOVĚ REVOLUČNÍ

C&K Vocal to v prvních dvaceti letech své existence neměl jednoduché. Jeho nekompromisní koncepce „dělat to, co chceme my, ne to, co chtějí oni“ vedla k nesčetným konfliktům s těmi, kdo rozhodovali o jeho bytí a nebytí. Díky Kantorově neúnavné bojovnosti se dalo přežívat. A nejen to. C&K Vocal začal být brán jako symbol nejen hudební, ale i společenské alternativy. Stal se součástí stále více se radikalizujícího okruhu umělců, kteří se nebalí slábnoucího režimu a snažili se burcovat veřejnost, aby ho povalila. Nepřekvapí, že C&K Vocal byl jedním z nejvýraznějších symbolů listopadových událostí roku 1989.

Málo se ví o tom, že disidentský okruh kolem Václava Havla původně plánoval velkou manifestaci na Palackého náměstí na Den lidských práv 10. prosince 1989. Tehdejší Havlův tajemník Vladimír Hanzel popisoval její přípravu: „já měl dát dohromady muziku a zorganizovat distribuci pozvánek na akci. Hned jsem to předjednával s Mertou, Skoumalem, Burianem, Dědečkem, s Jirkou Tichotou a rovněž s Ládou Kantorem.“

K manifestaci nedošlo, události 17. listopadu ji předběhly. Ale ani to nezastihlo C&K Vocal nepřipravený. Ladislav Kantor naplno využil svých organizačních schopností a v zákulisí rodícího se

Vystoupení v Salmovské literární kavárně, foto: Martina Polcarová

Občanského fóra organizoval program demonstrací na Václavském náměstí. Na první demonstraci 21. listopadu vystoupila Marta Kubišová a hned druhý den už s ní z pověstného balkonu Melantrichu zpíval hymnu C&K Vocal.

Kantorovi se nakonec podařilo zorganizovat i pověstnou tečku za manifestacemi, když získal pro společné vystoupení na melantrišském balkonu Karla Gotta s Karlem Krylem. Vzdor pozdějším výhradám radikálnější části veřejnosti to byl počín, který zvláště pro obrovské množství špatně se orientujících občanů znamenal definitivní potvrzení smysluplnosti společenských změn.

C&K Vocal se potom stejně jako většina představitelů tehdejší umělecké scény rozjel na řadu mítinků po celé republice. Přicházel čas, kdy jeho členové mohli konečně bez potíží naplňovat své sny a představy. Bohužel už bez Kantora.

C&K VOCAL DIVADELNÍ

Po Listopadu se Ladislav Kantor naplno vrhl do politiky. Byl prvním ředitelem

sekretariátu a protokolu Havlovy prezidentské kanceláře a jedním z jeho nejbližších poradců. Od roku 1993 vedl Českou filharmonii. Ale v politice se mu moc nedařilo, na to byl stejně jako v hudbě až příliš nekompromisní. Na muziku rezignoval. „V revolučních dobách, kdy se jezdilo po školách a fabrikách, a na koncertech před prvními svobodnými volbami s námi ještě byl,“ vzpomínal Jiří Cerha v roce 2015 při příležitosti vydání čtyřdeskové kompilace Dřív než něco začne. „Spíš nás už ale jen organizoval, na pódium nezpíval.“

Po třiceti letech to Cerha viděl o dost smutněji: „Odchod Ládi nás opravdu zasáhl. Nemyslím, že jeho politická činnost mu pomohla, hlavně zdravotně. Nenapsal od té doby ani řádku. Řadě lidí pomohl, ale myslím, že jeho texty jsou dodnes významnější a v mnohém stále platné. Doba je jiná, ale lidé jsou stejní.“

Populární hudba se v té době úplně změnila a artistní ambice C&K Vocalu najednou působily na novou generaci až diluviálně. Zůstalo však intelektuální publikum, které dokázalo ocenit Cerhovu

hudbu, stejně jako zhudebňenou poezii nebo komponované programy.

Po listopadu 1989 vyrazila skupina do Francie s blokem písní Jaroslava Ježka. A pak se C&K Vocal vrátil k tomu, co ho vždycky drželo nad vodou, k divadlu. Přišla nabídka ze smíchovského divadla Labyrint. C&K Vocal v něm působil osm let a Cerha pro ně složil hudbu do mnoha inscenací. Asi největší ohlas měla jeho hudba k Vondrovicově legendě o sv. Vojtěchu, která vyšla na deskách v roce 1994 pod názvem Veslo a růže s Jiřím Malšovským na místě Ladislava Kantora.

Cerha si v různých inscenacích užil toho, co ho už od 80. let nejvíc bavilo – fúze rocku s velkými vokálními útvary vážné hudby: „Bylo to úspěšné a hezké období. Myslím si ale, že nás divadelní obec neměla moc ráda. Probíhala totiž bitva o divadlo, a kvůli tomu jsme se po několika letech trochu rozkmotřili dokonce i s naším dlouholetým kamarádem a také spoluautorem Petrem Skoumalem. Nakonec jsme byli odejiti s přestavbou.“

Bratislavská lyra 10. 6. 1989. Zleva: Ivan Jeřábek (kytara), zády Lubor Šonka (klávesy), Joan Baez, Michal Prokop, René Šimon (bicí), Vladimír Merta, Ladislav Kantor, foto: Ivan Prokop

Přeměna Labyrintu na Švandovo divadlo sice neznamenala slavný konec, ale za souborem zůstal obdivuhodný kus práce – zhudebněné Shakespearovy sonety a básně Jacques Préverta, duchovně orientovaná díla Jeremiáš a Písně pašijové, a dokonce i dadaistická opera.

Soubor pak přešel na volnou nohu, což znamenalo, že většina členů si musela kromě C&K Vocalu najít jiné živobytí.

Cerha se v roce 2000 stal členem Spirituál kvintetu. Věnoval se také pedagogice. Jiří Pleskot, nástupce Malšovského v C&K Vocalu, na školu, kterou pod Cerhovým vedením prošel, pje ódy: „Žádná škola (nemyslím to vůči umělecké škole zle) mi nemohla dát tolik jako spolupráce a praxe v této skupině. Jestli jsem se v rámci hudebních žánrů, zpěvu a frázování něco opravdu naučil, tak za to rozhodně vděčím spolupráci s Jirkou Cerhou a skupině C&K Vocal. Ač jsme od sebe věkově vzdáleni někdy až 25 let, tak je to pro mě při zkouškách a koncertech neskutečný pocit radosti a naplnění. Oni jsou totiž ve svém projevu stále moderní, i když to tak nemusí na první pohled vypadat.“

TRIGA C&K VOCALU

Zatím posledním významným počinem C&K Vocalu je projekt Triga C&K Vocalu. Znamená přesun k intimnějšímu soundu: „Když se interpret vyčerpá psychicky, ať už kýmkoli, nebo čímkoli, je nepoužitelný. Stejný problém vznikne, když se nemůže ztotožnit s obsahem. V tom případě je lepší pracovat s lidmi, kterým se to líbí a dělají to rádi.“

Výsledkem této obecné Cerhovy formulace je komorní sestava tří zpěváků – vedle Cerhy je v ní Michal Pleskot a Veronika Pospíšilová – a dvou instrumentalistů, klávesisty Tomáše Stehlíka a flétnisty Jakuba Klara. V této sestavě natočili 21 písní na slova zemřelé básnířky Barbory Ježkové, prokvetlých černým humorem a statečným smíchem skrz slzy. Pozoruhodně hudebně skromné album, které vydali Indies Happy Trials v roce 2014, prošlo u širší veřejnosti víceméně bez povšimnutí, ale ti, kdo ho znají, jistě zopakují Nerudovy verše: Přitiskneš ret a neodtrhneš více.

Jak běžel čas, mnozí členové C&K Vocalu odpadali. Někdo se vydal na sólovou dráhu, někdo zanechal zpěvu a někdo odešel na odpočinek. Kdyby nebylo

koronaviru, mnozí by se znovu sešli na koncertech k padesátinám souboru. Ale třeba ještě proběhnou...

A nedávná odpověď Jiřího Cerhy na otázku, zda někde vidí pokračovatele C&K Vocalu: „NE!“

KANTOROVA MOUDROST NAKONEC

Ladislav Kantor někdy v polovině 80. let definoval krédo C&K Vocalu: „Nejdřív to chce přežít období permanentních neúspěchů. To je kruté období. Při prvních nesmělých úspěšnostech nezačít stavět vilu! To je koketerie s událostmi, při nichž lehce prohraješ sebe sama. Po evidentních uměleckých úspěších se nezbláznit ze slávy a z nabídek. Vrátit se sám k sobě a připomenout si, co jsi v tomto městě zvaném pop-music vlastně hledal. To je osudové období, kdy se měníme. Pak si musíš připustit, že lidi nenarveš do jedné škatulky, že to, čemu říkají psychologové individuální přístup, je alfou i omegou případných úspěchů i neúspěchů a předem kvalifikuje možnost jakéhokoli uměleckého projektu kolektivního charakteru.“ ☒